

EXIGENȚELE IMPUSE DE LEGISLAȚIA PROCESUAL CIVILĂ FAȚĂ DE HOTĂRĂRILE JUDECĂTOREȘTI

Galina TIPA

Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Construcții, Geodezie și Cadastru, Departamentul Inginerie, Drept și Evaluarea Imobilului, gr. DIC 1905-M, Chișinău, Republica Moldova

Autor corespondent: Pisarenco Olga, e-mail: olga.pisarenco@gmail.com

Rezumat: *Hotărârea judecătorească este o instituție esențială a oricărui sistem judiciar, fiind un act de aplicare și realizare a dreptului. Înfăptuirea justiției în mod eficient este asigurată prin calitatea actului de justiție. Fiind un act al puterii judecătorești, legislația procesual civilă impune față de hotărârea judecătorească anumite exigențe, care sunt necesare pentru ca aceasta să-și producă efectele scontate.*

Acest studiu are drept scop analiza legislativă și doctrinară a hotărârilor judecătorești din punct de vedere a exigențelor înaintate față de aceasta, anume: de procedură, de fond și de formă. Totodată, fiind supus analizei și cuprinsul hotărârii judecătorești.

Cuvinte cheie: *act judecătorec, exigențe, proces civil, sistem judiciar.*

Introducere

Indiferent de categoria procedurii civile - procedură contencioasă sau necontencioasă, examinarea și soluționarea în fond a cauzelor civile de către instanțele de judecată implică emiterea unei hotărâri judecătorești.

Înfăptuirea justiției în mod eficient depinde de calitatea actului de justiție, care presupune respectarea de către instanța de judecată a condițiilor impuse față de hotărârea judecătorească. Or, consecința nerespectării exigențelor în cauză presupune casarea hotărârilor judecătorești. Legislația procesual civilă nu enumeră expres particularitățile întocmirii hotărârilor judecătorești, iar faptul dat generează, în literatura de specialitate, opinii diferite la acest subiect.

Prezentul studiu urmărește evidențierea exigențelor impuse hotărârilor judecătorești, ce țin: de procedură, de fond și de formă. Or, analiza acestui subiect prezintă interes pentru doctrina și practica judiciară.

Definiția. Hotărârea judecătorească este actul judecătorec de dispoziție prin care se soluționează fondul oricărei cauze civile [1]. Hotărârea judecătorească reprezintă un act de aplicare și realizare a dreptului [5].

În opinia doctrinarilor români, hotărârea judecătorească constituie un act juridic solemn, unilateral și de putere publică, emis de instanțele judecătorești, având caracter jurisdicțional și efecte specifice [4].

Potrivit lordului Heward CJ, hotărârile judecătorești sunt mijlocul prin care judecătorii se adresează reclamanților și publicului larg, explicând temeiurile care au stat la baza concluziilor lor. Fără hotărâri, nu ar exista justiție [9].

Alăturându-ne abordărilor conceptuale a doctrinarilor, propunem următoarea definiție a hotărârii judecătorești: *Hotărârea judecătorească este actul de dispoziție, emis în formă scrisă și în numele legii, cu caracter individual și obligatoriu, constituind decizia primei instanțe asupra raportului conflictual de drept ce formează obiectul judecății.*

Importanța. Prin hotărâre judecătorească instanțele asigură realizarea drepturilor și executarea obligațiilor subiective [1]. Importanța hotărârii judecătorești rezidă nu doar în faptul de a fi soluționat un raport juridic litigios, dar și în rezonanța socială pe care o produce. Hotărârii îi revine un rol de apărare a drepturilor, libertăților și intereselor ocrotite de lege, precum și un rol educativ[5].

Exigențele impuse față de hotărârea judecătorească. Pentru ca hotărârea judecătorească să fie de calitate, ea trebuie percepută de justițiabil și de societate în general, drept rezultatul unei aplicări pertinente a regulilor de drept, al unei proceduri echitabile și al unei aprecieri convingătoare a faptelor, fiind executabilă. Justițiabilul va avea atunci convingerea că a fost examinată cauza sa și că a fost soluționată corect și societatea va percepe hotărârea ca pe un factor ce poate restabili pacea socială. Pentru a atinge aceste obiective trebuie respectat un anumit număr de condiții [10].

Condițiile/exigențele impuse față de hotărârea judecătorească pot fi clasificate în cerințe: de procedură, de fond și de formă.

Exigențele de procedură sunt:

- Hotărârea nu poate proveni decât de la autoritatea căreia prin lege i-a fost atribuită împuternicirea îndeplinirii justiției.
- Instanța care pronunță hotărâri trebuie să fie constituită în condițiile prevăzute de lege.
- Hotărârea trebuie să fie deliberată de către judecătorii care au participat nemijlocit la examinarea pricinii în fond.
- Deliberarea în vederea adoptării hotărârii se impune a fi secretă.
- Rezultatul deliberării trebuie să fie confirmat în scris, sub semnătura tuturor judecătorilor care au participat la examinare, chiar dacă unii au opinii separate.
- Hotărârea se pronunță în public.
- Hotărârea va fi comunicată părților, precum și altor participanți la proces [3].

Exigențele de fond impun hotărârii judecătorești de a fi:

- *Legală.* Legalitatea hotărârii presupune faptul aplicării corecte a normelor de drept material și procedural de către instanța de judecată care a pronunțat hotărârea[5]. Din punct de vedere al aplicării corecte a normelor de drept material, hotărârea va fi considerată legală dacă instanța: a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, nu a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată, a interpretat corect legea, a aplicat corect analogia legii sau analogia dreptului și nu a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională [11].

Din punct de vedere al respectării normelor procedurale, o hotărâre este legală dacă: pricina a fost judecată de un complet de judecată compus legal, s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată fiecărui participant la proces, la judecarea pricinii au fost respectate regulile cu privire la limba procesului; a fost antrenată în proces persoana a cărei drepturi țin de problema soluționată, hotărârea este semnată de judecătorul sau judecătorii care sunt menționați în hotărâre, în dosar există procesul-verbal al ședinței de judecată și/sau procesul-verbal privind efectuarea unui act procedural, s-au respectat normele privind competența jurisdicțională [7].

- *Întemeiată.* O hotărâre judecătorească se consideră întemeiată dacă: circumstanțele importante pentru soluționarea justă a pricinii sunt constatate și elucidate pe deplin, circumstanțele pricinii sunt dovedite cu probe veridice și suficiente, concluziile instanței expuse în hotărâre corespund circumstanțelor pricinii. Temeinicia hotărârii se referă la elucidarea circumstanțelor și aprecierea dovezilor [6].

- *Necondiționată* este hotărârea judecătorească a cărei executare nu depinde de îndeplinirea anumitor condiții [7]. Caracterul necondiționat al hotărârilor judecătorești este menit să asigure restabilirea ordinii de drept și apărarea eficientă a drepturilor încălcate și contestate, precum și a intereselor legitime [5].

- *Certă* este hotărârea în care se indică un răspuns clar privind drepturile și obligațiile părților. Hotărârea judecătorească trebuie să conțină o soluție clară și să fie redactată într-un limbaj înțeles și simplu atât pentru subiecții raportului material litigios cât și pentru ceilalți participanți la proces. *În opinia* Lordului Neuberger, Președintele Curții Supreme de Justiție (din Londra), hotărârile trebuie să comunice mesajul cât de clar posibil către public. Fiecare hotărâre ar trebui să fie redactată suficient de bine, astfel încât să permită celor care nu sunt juriști, dar sunt interesați și suficient de inteligenți să înțeleagă cine au fost părțile, care era subiectul cazului, care erau chestiunile disputate, care decizii au luat judecătorii și de ce a fost luată acea decizie. Non-juriștii

ar putea să nu pătrundă în profunzimea detaliilor aspectelor juridice, deoarece o astfel de perspicacitate vine doar după mulți ani de formare și practică, adeseori. Ei ar trebui totuși să fie în stare să înțeleagă care a fost subiectul cauzei, chiar dacă nu sunt în stare să dea o apreciere tuturor neclarităților principiilor juridice mai ascunse [9].

- *Deplină* este hotărârea judecătorească care dă răspuns la toate pretențiile înaintate atât în acțiunea inițială cât și cea reconvențională. Conform art.240 alin. (3) CPC [11], instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant. Dacă reclamantul și-a susținut pretențiile formulate în cererea de chemare în judecată sau ulterior în cereri suplimentare prin administrarea de probe, instanța, apreciind probele respective, va trebui să dea răspuns dacă admite sau nu pretențiile formulate.

Exigențele de formă. Hotărârea judecătorească se pronunță în numele legii și întotdeauna îmbracă *forma scrisă*, aceasta fiind necesară anume pentru asigurarea conservării hotărârii, cunoașterea motivelor care au stat la baza pronunțării soluției, pentru acordarea posibilității realizării controlului judiciar sau a exercitării căilor de atac, posibilitatea punerii acestuia în executare [2]. Codul de procedură civilă [11], prevede că, hotărârea judecătorească constă din partea introductivă și partea dispozitivă. Totodată, legiuitorul stabilește că persoanele interesate pot solicita motivarea hotărârii, temeiurile fiind reglementate de art. 236 CPC. Scopul legiuitorului prin aceste reglementări constă în facilitarea procesului de deliberare.

Cuprinsul hotărârii

- **Partea introductivă**, în care se indică data și locul adoptării hotărârii, denumirea instanței care a adoptat hotărârea, numele membrilor completului de judecată care a examinat pricina, numele grefierului ședinței de judecată, numele părților, altor participanți la proces și reprezentanților, obiectul litigiului și pretenția înaintată, mențiunea despre caracterul public sau închis al ședinței [8]. De exemplu:

„HOTĂRÂRE În numele Legii

17 februarie 2020

Judecătoria Chișinău sediul Centru

Instanța compusă din:

Președintele ședinței, Judecătorul B.C.

Grefier C.D.

Examinând în ședință publică pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui C.E împotriva lui I.E, privind încasarea sumei...”

- **Partea descriptivă** cuprinde mențiuni cu privire la pretențiile reclamantului, obiecțiile pârâtului și explicațiile celorlalte persoane care participă la proces. Susținerile părților vor cuprinde succint numai faptele și împrejurările care au importanță pentru soluționarea pricinii, precum și argumentele de drept care au fost prezentate de părți, cât și dovezile pe care s-au întemeiat pretențiile și obiecțiile lor pentru a se putea verifica dacă instanța le-a luat în considerare. De exemplu:

„Reclamantul C.E. s-a adresat în judecată cu acțiune împotriva lui I.E. privind încasarea sumei.

În susținerea acțiunii a invocat următoarele circumstanțe de fapt și de drept:....

În ședința de judecată reclamantul a susținut pretențiile integral în sensul formulat.

Pârâtul în ședința de judecată a invocat că.....”

- În **partea de motivare** se indică împrejurările pricinii stabilite de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile instanței, argumentele, pe baza cărora instanța respinge unele sau alte probe, legislația de care s-a călăuzit instanța. Obligația motivării se impune spre a arăta că judecătorii au examinat fiecare pretenție sau obiecție pe care au făcut-o părțile și pentru a se da posibilitate instanțelor superioare să controleze dacă judecarea s-a făcut cu respectarea formelor

legale [8]. Motivarea trebuie să fie clară, precisă și necontradictorie, astfel încât din ea să rezulte justetea soluției pronunțate [6].

▪ **Partea dispozitivă** cuprinde concluzia instanței de judecată în sensul admiterii sau respingerii acțiunii în tot sau în parte, indicațiile cu privire la repartizarea cheltuielilor de judecată; la calea și termenul de atac [8]. De exemplu:

„HOTĂRĂȘTE:

Cererea de chemare în judecată depusă de C.E împotriva lui I.E, privind încasarea sumei, se respinge ca fiind neîntemeiată.

Hotărârea poate fi atacată cu apel la Curtea de Apel Chișinău în termen de 30 zile de la data pronunțării dispozitivului, prin intermediul Judecătoriei Chișinău sediul Centru.

Președintele ședinței,
Judecătorul V. M.”

Concluzii

Hotărârea judecătorească este actul final al judecării, actul de dispoziție al instanței cu privire la litigiul dintre părți, act cu caracter jurisdicțional [2]. O hotărâre judecătorească impune respect tuturor, astfel încât se consolidează conștiința juridică și încrederea oamenilor în justiție [5]. Hotărârile judecătorești au drept scop primordial nu numai soluționarea unui anumit litigiu asigurându-le părților securitatea juridică, ci și, deseori, stabilitatea jurisprudenței pentru a evita apariția altor litigii și a asigura pacea socială. O hotărâre de calitate este cea care conduce la un rezultat bun – câtă vreme judecătorul dispune de mijloacele necesare atingerii acestui scop – în mod echitabil, rapid, clar și definitiv. Hotărârea trebuie să îndeplinească un anumit număr de cerințe din care să reiasă principii comune [10]. Legislația procesual civilă, impune față de hotărârea judecătorească respectarea unor exigențe: de procedură, de fond și de formă. Or, nerespectarea acestora au drept rezultat, neatingerea efectelor așteptate.

Referințe:

1. BELEI, E.ș.a. *Drept procesual civil. Partea specială*. Chișinău, 2016, pp.82-89.
2. BOROI, G. STANCU, M. *Drept procesual civil*. Vol. I. București: Hamangiu, 2015, pp.455.
3. DELEANU, I. *Tratat de procedură civilă*.- București: ALL Beck, 2005. pp.8
4. IVĂNESCU, G.-F. *Hotărârea Judecătorească civilă*. Ed. Hamangiu, 2014 pp.1-11.
5. BELEI, E. Exigențe față de hotărârea judecătorească. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, nr.1-2, 2008, pp. 91-95.
6. CHIRIAC, N. Particularitățile întocmirii hotărârilor judecătorești în procedurile contencioase. *IRTUM*, pp. 363-371.
7. PRISAC, AL. Exigențele impuse de legislația procesuală civilă față de hotărârea judecătorească. În: *Revista Legea și Viața*. Noiembrie 2017, pp. 5-9;
8. *Dispozițiile primei instanțe*. Disponibil: <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-procesual-civil-partea-speciala/dispozitiile-primei-instante/>. [accesat 17.02.2020].
9. <http://www.constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=9&id=402&t=/Media/Publicatii/Nu-exista-Justitie-fara-Hotarare-Judecatoreasca/> pp.1] [accesat 14.02.2020].
10. Avizul nr.11 (2008) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) [accesat 18.02.2020] Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/28-37_Avizul%20nr.11%20%282008%29%20al%20Consiliului%20Consultativ%20al%20Judecatorilor%20Europeni%20%28CCJE%29%20privind%20calitatea%20hotaririlor%20judecatoresti_0.pdf
11. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr.225-XV din 30.05.2003. Republicat în: *Monitorul Oficial al R.Moldova* nr.285-294 art.436 din 03.08.2018.